

Garść faktów

To prawo zwane jest dyrektywą siedliskową i uzupełnia dyrektywę ptasią ustanowioną w 1979 roku. Rdzeniem obu tych dyrektyw jest utworzenie sieci terenów chronionych zwanej Natura 2000.

Dyrektywa ptasia obliguje do ustanowienia obszarów specjalnej ochrony (OSO) ptaków. Dyrektywa siedliskowa natomiast wymaga, aby dla innych zagrożonych gatunków (nie ptaków) i dla siedlisk utworzone zostały specjalne obszary ochrony (SOO) siedlisk. Obszary te (OSO i SOO) tworzą wspólnie system Natura 2000. Wszyscy członkowie Unii Europejskiej wnoszą swój wkład w sieć obszarów chronionych na zasadzie europejskiego partnerstwa, od Hiszpanii po Rumunię i od Cypru po Finlandię.

Obszary specjalnej ochrony ptaków wyznaczane są zgodnie z dyrektywą ptasią, by pomagać w ochronie i zarządzaniu obszarami, które są istotne dla ochrony rzadkich i zagrożonych wyginięciem ptaków, gdyż ptaki te zakładają na nich gniazda, żerują, zimują i odpoczywają w czasie dalekich wędrówek.

Specjalne obszary ochrony siedlisk wyznaczane są zgodnie z dyrektywą siedliskową, by zapewnić rzadkim i narażonym na wyginięcie zwierzętom, roślinom oraz siedliskom coraz lepszą ochronę i zarządzanie.

Dlaczego specjalne obszary są specjalne?

W miejscach tych chroni się siedliska narażone na zniszczenie, takie jak na przykład mokradła. Pomaga to z kolei zabezpieczyć byt zwierzętom i roślinom, które potrzebują tych siedlisk, aby żyć. W całej Unii Europejskiej chronione są różnorodne siedliska, od kwiecistych łąk po rozległe ujścia rzek, także systemy jaskiniowe oraz ogromna różnorodność zwierząt, będących chlubą Unii Europejskiej, takich jak choćby orły przednie, flamingi, wydry czy rysie. Nie tylko naturalne siedliska są specjalnie chronione, ale także tak zwane półnaturalne, które powstały za sprawą ludzi i które zginą, jeśli nie będzie się nimi odpowiednio zarządzać i użytkować (na przykład różne typy łąk).

Jak się je wyznacza?

Każde państwo członkowskie ma obowiązek stworzyć listę najcenniejszych obszarów, na których występują siedliska i gatunki wymienione w dyrektywie ptasiej i dyrektywie siedliskowej. Lista ta jest przedstawiana Komisji Europejskiej. W przypadku obszarów wyznaczanych w oparciu o dyrektywę siedliskową, proces oceny i selekcji odbywa się na wspólnotowym szczeblu europejskim. Dla dyrektywy ptasiej takich procedur nie przewidziano. W przypadku obu typów obszarów odpowiedzialność za ich odpowiednią ochronę, wyznaczenie w terenie i zapewnienie środków na utrzymanie spoczywa na barkach państwa członkowskiego.

Gdzie one są?

Sieć Natura 2000 jest rozmieszczona na obszarze całej Europy, od Finlandii na północy, po Wyspy Kanaryjskie na południu. Obejmuje ona około 20 proc. terytorium wspólnoty europejskiej. Większość obywateli Unii żyje więc niezbyt daleko od jakiegoś specjalnego obszaru.

Czy są jakieś specjalne obszary na morzu?

Obszary Natura 200 mogą być wyznaczone na lądzie i na wodzie. Morskie specjalne obszary ochrony mogą obejmować rafy i laguny, strefy pływów, otwarte morze, ale także ląd w pobliżu morza, który

jest wykorzystywany przez morskie zwierzęta. Morskie obszary Natura 2000 są chronione przez nowatorski program ochronny, który ma zapobiec rabunkowej eksploatacji łowisk, ich zanieczyszczeniu ściekami lub w wyniku ruchu statków morskich.

Kto się o nie troszczy?

Państwa członkowskie są odpowiedzialne za zapewnienie obszarom Natura 2000 odpowiedniego zarządzania przez własne służby ochrony przyrody. Służby te często współpracują z innymi urzędami, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, prywatnymi właścicielami gruntów czy wolontariuszami.

Skąd pochodzą pieniądze?

Państwa członkowskie powinny płacić za zarządzanie obszarami Natura 2000 na swoim terytorium. Unia Europejska pomaga jednak finansować pilne lub innowacyjne prace. W tym celu utworzono specjalny fundusz LIFE-Nature, który jest zarządzany przez Komisję Europejską, a dokładniej przez jej dyrekcję generalną do spraw środowiska. Są także inne fundusze wspólnotowe, które mogą być wykorzystywane na cele obszarów Natura 2000, jak na przykład fundusze strukturalne i programy rolno-środowiskowe.

Jak się żyje ludziom na specjalnym obszarze?

Pewne rodzaje aktywności ludzkiej muszą być ograniczone lub wstrzymane, gdyż niosą duże zagrożenie dla gatunków i siedlisk, dla których ochrony utworzono dany obszar Natura 2000. Zawsze jednak rozpatruje się to na zasadzie indywidualnego przypadku. Utrzymywanie gatunków i siedlisk w dobrym stanie niekoniecznie musi być sprzeczne z ludzką działalnością. W rzeczywistości istnienie wielu obszarów chronionych uzależnione jest od szczególnego rodzaju tej aktywności, zwłaszcza działalności rolniczej.